

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De commendatione Prudentiæ. Cap. IIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

rem. Diabolus cordi gladium applicat, quando malam cogitationem immittit. Impingis & infigis gladium cordi tuo, quando consentis, & sic diabolum iuuas. Item diabolum iuuat, qui sciens volens vadit ad foueam in qua diabolus vult eum precipitare. Prou. 23. Fouea profunda meretrix. Deberet proponere qui tentatur de peccato carnis, quod non ibit ad locum vbi illud committat, nisi diabolus illuc eum porter. Item diabolum iuuat qui gladium ei concludit quo ab eo interficiatur: vt qui dat aliquid mulieri vt peccato suo consentiat.

De commendatione Prudentie.

CAP. XIII.

De officio Prudentie, insistendum est commendationi ipsius. Et notandum quod multa quae dicta sunt de officio prudentiae, valere possunt ad eius commendationem. Praeter illa vero, Primò facit ad eius commendationem multiplex admonitio, quam scriptura sacra facit ad eam. Matt. 10. Estote prudentes &c. 1. Pe. 3. Estote prudentes &c. Prou. 4. In omni possessione tua acquire prudentiam. Prou. 4. Attendite vt sciatis prudentiam. Eiusdem 16. Acquire prudentiam, quia pretiosior est argento. Secundo, quod filius Dei ore proprio eam docere voluit. Prou. 1. Dominus dat sapientiam, & ex ore eius prudentia. Nec solo ore eam docuit, sed opere, persecutores prudenter declinando. Io. 8. Iesus autem abscondit se, & exiuit de templo. Tertiò, quia ipsa est nobilis species cognitionis. Prou. 9. Scientia sanctorum prudentia. Vnde ad commendationem eius faciunt quae pertinent ad commendationem sapientiae, de qua habetur multum in libris Salomonis, quasi ferè per totum, & specialiter Prou. 3. Vbi dicitur, Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione auri & argenti. Et in eod. Lignum vitae est his qui apprehenderint eam. Et eiusdem 8. Melior est sapientia cunctis opibus pretiosis, & omne desiderabile ei non potest comparari. Et eiusdem 16. Posside sapientiam quae melior est auro. Et 19. Vbi non est scientia anime non est bonum. Et Sap. 8. Omne aurum comparatione sapientiae arena est exigua, & quasi lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Eiusdem 10. Vani sunt homines in quibus non subest scientia Dei. Eiusdem 9. Si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo fuerit sapientia tua, in nihilum computabitur. Esa. 30. Diuitiae salutaris, sapientia & scientia. Osee 6. Scientiam Dei volui plusquam holocaustum. Sapientia Deum letificat. Prou. 10. Filius sapiens letificat patrem suum. Et eiusdem 14. Accepit regi minister intelligens. Eccl. 20. Homo prudens placebit magnatibus. Hominem etiam

à periculo liberat. Prou. xi. Iusti liberabuntur scientia. Simile ha-
 betur Eccl. 9. Liberavit urbem per sapientiam suam. Ipsa etiam homo-
 nem in bono conseruat. Prou. 2. Prudentia seruabit te. Item do-
 mum ecclesie roborat. Prou. 24. Domus prudentia roborabitur.
 Sapientia astutia diaboli non superat. Esaia 9. Non nocebunt
 non occidet in uniuerso monte sancto meo: quia repleta est ter-
 ra scientia domini. Loquitur de serpentes, per quos intelli-
 gere potes serpentes infernales. Serpens ex virga Moysi factus, ser-
 pentes Magorum deuorat. Exo. cap. 7. Sapientia enim sanctorum
 astutiam diaboli superat. Astutiae diaboli multae sunt, quas po-
 nit Gre. in Moralibus, Inuictur, inquit, inimicus generis huma-
 ni uniuersumque mores cui vitio sint propinqui, & illa apparet
 ante faciem ad quam cognoscit facilius inclinari mentem, ubi
 dis ac laetis moribus saepe luxuriam, nonnunquam vanam glo-
 riam: asperis uero moribus iram, superbiam vel crudelitatem pro-
 ponit. Ibi ergo decipulam ponit, ubi esse semitam mentis conspicit.
 Psal. In via hac qua ambulauit, absconderunt superbi laqueum
 mihi. Idem in eodem: Saepe antiquus hostis postquam menti no-
 stra tentationum certamen inflixerit, ab ipso suo certamine
 tempus recedit: non ut suae malitiae finem praebat, sed ut cor-
 qua per quietem secuta reddiderit, repente rediens facilius in-
 opinatus irrumpat. Idem: Antiquus aduersarius cum quae accide-
 mala non inuenit, ipsa ad malum bona inuestigare quaerit. Cum
 de operibus vincitur, ad accusandum uerba perscrutatur. Cum
 nec in uerbis accusationem reperit, intentionem cordis fuscate
 tendit. Idem: Quia diabolus fructus arboris in hyeme & in uelut
 virides conspicit: quasi uermem ponere ad radicem quaerit. Secun-
 Greg. Antiquus hostis bona nostra insequitur tribus modis. Pri-
 mo quando in bono opere intentionem polluit, ut omne quod in actio-
 ne sequitur impurum sit. Aliquando uero intentionem uitiare non
 praualens in ipsa actione homini quasi se insignem proponit
 securior factus de uicto uicio quasi insidiis perimatur. Aliquan-
 do uero nec intentionem uitiat, nec in itinere supplantat: sed
 opus bonum in fine actionis illaqueat. Idem in Moralibus: Sep-
 timo de ipsa uictoria bellum agitur, ut cum immunda cogitatio uincit
 uictoris animus elatione pulserit. Quarto facit ad comendationem
 prudentiae, quod ipsa uidetur esse praefectio nobilioris po-
 tentiae, quam temperantia uel fortitudo. Vis enim rationalis quae
 ipsa perficit, uidetur esse nobilior concupiscibili & irascibili
 quae temperantia & fortitudine perficiuntur: quod autem nobilior
 est, melius est & magis eligendum. Quinto prioritas quae habet
 respectu

respectu cæterarum virtutum. Virtus enim cognitiua videtur
 præcedere affectiuam. Aug. Vt maius est voluntatē domini fa-
 cere quā nosse: ita prius est nosse quā facere. Idem. Initium
 obedientiæ est quid præcipiatur velle cognoscere, & pars est ob-
 equij didicisse quod facias. ¶ Sexto magisteriū quod habet re-
 spectu cæterarū virtutū. Ad eam enim pertinet illa discretio. De
 qua dixit Antonius: Discretio conseruat omnes virtutes, & fit
 genitrix & custos moderatrix virtutum, & perducit fixo gradu
 intrepidū monachū ad dominum: quia nulla virtus potest per-
 fici & stare sine discretione, sine hac posse videtur potius nocere
 homini quā prodesse. Gre. Virtus quo plus se posse conspi-
 cit, eò sine moderamine rationis deterius in præceptis tuit. Sine
 prudentia, quasi de homine tenebras incurrimus. Gre. Qui im-
 portunè radios solis aspicit, tenebre scit & inde nihil videre cõ-
 pellitur, vnde amplius videre conatur: vnde nosmetipfos dum
 plus iusto discutimus, & ipso discretionis studio indiscretius
 scrutamur. Sine hac si virtus teneatur, intermittitur, cū verò per
 hanc intermittitur, melius tenetur. Gre. in Mora. Plerūque vir-
 tus cū indiscrete tenetur, amittitur: cū discretè intermittitur,
 plus tenetur. Ex studio nāque arcus distenditur, vt in suo tempo-
 re cum utilitate tendatur. Idem: Nō eadem res est semper vir-
 tus, quia per momēta temporū saepe merita mutantur actionū.
 Vnde fit vt cū qd bene agimus, plerūque melius ab eius actio-
 ne cessemus: & laudabilis ad tempus deserat, q̄ in suo tempore
 minus laudabiliter tenebat. Ber. in sermonibus: Nō in facto laus
 est, sed in eo quemadmodū fiat. Ennius: Infani sapiens nomen
 feret, æquus iniqui, Vltra quā satis est virtutē si petat ipsam.
 ¶ Septimo, q̄ ipsa bona domini nobis cōmissa multiplicat: sine
 ipsa inutiliter, imò damnabiliter absconduntur vel dissipantur.
 Ad absconsiōē pertinet parabola de talētis, Mar. 15. Et parabola
 de seruis, quibus tradidit paterfamilias decē talēra. Lucæ 16.
 De dissipatione verò habetur Lucæ 16. de villico qui diffama-
 tus est apud dominū suū, quasi dissipasset bona illius. Et Prou.
 27. Thesaurus desiderabilis & oleum in habitaculo iusti, & im-
 pondens homo dissipabit illud. ¶ Octauo, q̄ prudētia se habet ad
 iudiciū rationale iudicantē: sicut assessor discretus & fidelis, quo
 assistente laudabiliter iudicatur. Si verò defuerit, peruerit in
 iudiciū. Prou. 28. Dux indigens prudentia, multos opprimet per
 calumniam. ¶ Nono, q̄ ipsa est lucerna in viā paradisi dirigēs.
 Qui non habet prudētia, licet sit magnæ & altæ sciētia, simi-
 lis est homini in altū respicienti, & vbi pedem suū ponat nō
 respicit.

uidentī, qui de facili potest corruere. Aug. super illud 1. Cor. Scientia inflat. Præponenda est scientia sciētię. Melius enim scire infirmitatem nostrā, quā naturas rerum. Laudabilior animus cui nota est infirmitas sua, quā qui ea nō respecta- derum vias scrutatur & terrarū fundamēta & fastigia. Idē per Gen. 2. De forma & figura calī multi disputāt: quas res iori prudentia nostrī omiserunt authōres: discētibus ad beatā vitam non profuturas, occupantes quod prius est malū, puer- sa & rebus salubribus impendenda temporum spatia. Si autē rit prudentia, verē potest homo sapiens reputari. Si verō de- rit, verē potest homo stultus reputari. Prudentiam verō in- ge, cognitionem operandorum. Prou. 14. Callidi est intelligē- viam suā: quid scilicet agendum sit: & imprudētia stultorū- rans. Ignorat enim quid agendum sit. Et in eodē: Facilitas ho- torum imprudentia: id est, ignorantia agendorū. ¶ Decima animalia irrationalia etiā minimā docent nos eam: vt serpen- tes, & formica, & similia. Sene. Pudeat ab exiguis animalibus nos trahere mores. Pto. 30. Quatuor sunt minima terrę, & sapientiora sunt sapientibus: Formica populus infirmus se- præparant in messe cibum sibi: Lepusculus plebs inualibilis collocat in petra cubile suum: Regē locusta, non habet, & ex- ditur vniuersa per turmas suas: Stellio manibus nititur, & ex- ratur in domibus regum. In formica commendatur nobis pru- uidentia. In lepusculo qui est animal timidum velocitate- giēs, & in petra collocans cubile suū, diffidentia de propria- ribus, & confidētia in Deo, quę reperitur in hominibus timi- tis. In locusta verō, quę saltat, & post saltū decidit, ardēs de- riū a terrorū cū cōsideratione proprię infirmitatis. In stellio qui est lacertulus quasi depictus & stellatus, qui alas nō habet sed manibus nititur, diligentia in operatione quę defectū im- plet natura. Vt enim dicit gl. ingeniosi per negligentiam in- remanēt: sed simplices quos ingenij pœna nō adiuvat, ad op- nēda regni æterni mœnia virtus operationis leuāt. Et q. nati- tardi sunt ingenio, solertia industrię suę ad diuinā natiuitatē- pturarū, vel ad virtutū gratiam quibus cęlū mereantur, accē- ¶ Prudentia defectus supplet: sicut prouidētia supplet infir- tē formicę. Prudēs. n. tēpus necessitatis præoccupat, prouidēt sibi tēpore opportuno. Itē prudēs in Deo cōfidēs, fortitudinē in Dei fortitudinē mutat. Esa. 40. Qui sperāt in dño, mutabunt fortitudinē. Itē q. p se nō potest, multitudine efficit: sicut m- rudo locustarū cōcors egreditur ad depascendū viridia. Sup- et

eriam pr
nos etiā
serpentes
ctorum c
stodit,
pate illa
pro Chri
Prou. 12.
¶ Qua m
dettimen
quia eo f
capicis v
propter I
tam sper
nit, vbi p
tencia le
Deponite
minem q
deo exig
salliet fe
transiret
nisi enim
lem ibi r
ponunt ir
in qua fu
bent prop
cum disp
obstruit,
illud Psal
viri aurē
ne propri
atenden
Memoria
corporis
omnipot
sidiatur.
sidiatur
Quasi vn
hic non f
refection
te capitu

etiam prudēs diligētia, q̄ minus habet à natura. Serpēs docet nos etiā prudentiam astutia sua. Matt. 10. Estote prudētēs sicut serpentes. ¶ Et sunt sex astutia serpētis, quibus prudentia sanctorum debet assimilari. ¶ Prima est, quòd caput suū summè custodit, pro cœtera mēbra exponendo. Nec immeritò: cum capite illa se viuat quantūcunq; cœtera mēbra lādātur. Sic sancti pro Christo qui est caput eorum, se & sua exponere non timēt. Prou. 11. Qui negligit damnum propter amicū, iustus est. Phil. 1. Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christū detrimenta. Nec miram si sancti omnia pro Christo exponunt: quia eo saluo, omnia sunt eis salua, etiā capilli. Mat. 10. Capilli capitis vestri numerati sunt. 2. Mach. 7. E cœlo ista possideo: sed propter Dei leges nunc ista despicio, quia ea me ab ipso receptu rui spero. ¶ Secunda est, quòd serpēs se in arcto foramine ponit, vbi pellem veterē deponit. Sic prudentes in arcta via pœnitentiæ se ponunt, vbi pellem veteris hominis deponunt, Eph. 3. Deponite vos secundū pristinam conuersationem veterem hominem qui corrūpitur, secundū desideria carnis. Et nota quòd duo exiguntur ad hoc quòd serpēs in foramine pellē deponat, scilicet foraminis angustia. Si enim esset latum, sine difficultate transiret & veterem pellem retineret. Et stabilitas foraminis: nisi enim esset stabile, potius foramen secum ferret, quàm pellem ibi relinqueret. Sic pellem veteris consuetudinis non deponunt in claustro, qui in eadem libertate volūt esse in claustro in qua fuerint in seculo. Item qui manentes in seculo nullā habent propositi firmitatem, in pœnitentiis quas agunt de facili seculum dispensantes. ¶ Tertia est, quòd serpens vnā aurem terra obstruit, & aliam cauda, ne vocem incantatoris audiat: secundū illud Psal. Sicut aspidis surdæ & obrutatis aures suas. Sic sancti vnā aurē vnā obstruūt memoria mortis, & aliā consideratione propria fragilitatis, & ne suggestioni diaboli aequiescant, attendentes ex quot & qualibus causis perire possunt. Eccl. 7. Memorare notissima tua, & in aternū nō peccabis. Qui castrū corporis sui luteum intelligit, nō præsumat facere guerram cū omnipotente. ¶ Quarta est, quòd serpens calcaneo mulieris insidiat. Gen. 3. Sic sancti, nisi qui consequitur opera carnis insidiantur, ex eo ostendentes desideria carnis fatua esse. Job. 3. Quasi vna ex stultis mulieribus locuta es. Aug. Deliciæ carnis hic non faciunt, & in futuro damnant. Vbicunq; caro quærit defectiōnem, inuenit defectiōnem. Greg. Qui præsentī suauitate capitur, quasi per amœnā præteritū ducitur. ¶ Quin-

ta est, quòd propter inimicitias quas habet cū homine, habet in deserto, vel laet sub spinis, vel herbis. Sic viri sancti agnoscunt inimicitias quas habet mundus cum eis, fugiūt eum. Ioan. 3. Nolite mirari si odit vos mundus.

De speciebus Prudentiæ, & triplici eius diuisione: de memoria & oblivione: de providentiā, de diuisione prudentiæ secundum Senec. de diuisione eius in providentiā, circumspectionem, cautionem, docilitatem. De xij. quæ iuvant ad hoc quòd aliquis bene doceat: & de tribus quæ doctōr debeat attendere in sua doctrina, & de septem quæ valent ad hoc ut quis bene addiscat.

CAP. V.

Sequitur de speciebus Prudentiæ. Notandū ergo quòd prudentia prout comprehendit omnem salubrem cognitionem suæ virtutem cognitiuam. Primo modo videtur posse distinguī in virtutem cognitiuam diuinorum & humanorum. Virtus verò cognitiua diuinorum triplex videtur esse. Prima acceptio scilicet authoritaci, scilicet fides. Secunda rationi, scilicet donum intellectus. Tertia est animū diuinā suauitatē gustando experiri scilicet donum sapientiæ. De duabus primis dicit Aug. in illa de Veritate credēdi Quod credimus, debem⁹ authoritari, quia intelligimus, rationi. De tertia dicitur in Psal. Gustate & videte &c. Prima cognitio de Deo, statui incipientium sufficit. Secunda cōpetit statui proficientium. Tertia statui perfectōrū. Bene ad fratres de monte Dei: Sunt animales, qui nec ratione peraguntur, nec affectu trahūtur: & tamē authoritate promoti doctrina commoniti, vel exēplo prouocati approbant bonū inueniūt, & quasi cæci, sed ad manum tracti sequuntur. Sunt rationales qui per rationis iudiciū & naturalis scientiæ discretiōnem habēt cognitionem boni & appetitum: sed nondū habent affectum. Sunt perfecti qui spiritu aguntur, qui à Spiritu sancto plenius illuminantur: & quia sapit eis bonum cuius trahuntur affectu, sapientes vocātur. Virtus verò cognitiua humanorum vel est cognitiua rerū quæ propter hominē à Deo factæ sunt, quæ specialiter attendit bonum & malū in eis, quæ videntur esse donum scientiæ: vel attenditur circa ea quæ ab homine propter Deum agenda sint. Quæ duplex est: scilicet prudentia in proprio nomine strictē: & hæc attenditur circa agenda cōmunitatis. Et donum consilij, quod attenditur circa ardua quæ propter cōmunitatem suā non sunt in præcepto, circa quæ maxime præcepto tardo cauenda est. Videtur etiam prudentia posse distinguī, sicut Seneca scientiā moralem diuidit. Cuius pars vna rebus pro-